

Жидівська дитина.

Новеля

Наталі Жобринської.

Гінді Розенталь було вже одинадцять років. Батько її торгував волами, скуповував по ярмарках у мужиків худобу тай спродував більшим гандлярам.

Гешефт ішов добре.

Розпочинаючи гандель він мав усього трицять ринських, але так йому якось пощастило ся, що вимурував хату в самім ринку маленького місточка, та годував жінку і п'ятеро дітей.

Сказавши правду, до того дорібку не мало причинила ся і його жінка. Вона провадила на свою руку осібні, ріжні, дрібні перепродажі. Коли він скуповував від мужиків худобу, вона скуповувала від мужичок кури, гуси, яйця, тай розпродувала потім міським панам. Крейцаря вона дурно не пустила, нераз на ній чи на дітях одежина така, що аж просить ся здоймити; але вона на те не дивить ся, лиш носить дальше, доки їй не вдасть ся набути від панів які переношені річи.

Коли поставили в місті дім, тай гандель чоловіка побільшив ся, то вона не могла вже на довший час хати лишати і займати ся перепродажею. Чоловіка майже ніколи не було дома, їздив заєдно з одного села до другого, з одного ярмарку на другий.

Але й тепер як дав він їй який крейцар, то вона рада була з него зробити десять. Купувала лиш те, що найдешевше, тай що вже конечно потрібне. Кількома крей-

царями обійде цілу хату. Купить невеликий бохонець хліба, посіче дві-три головки цибулі з двома-трьома яйцями, тай тим діти погодує. Переношені річи, що давно сама від панів купувала, відкуповувала тепер від факторок. Випроваджує ся хто з місточка, продає меблі, то тоді вона вже щось і для хати купить.

З часом було в її хаті всякої всячини. Одно ліжко високе, велике, друге низеньке, вузьке; в однім куті міцна ясенова шафа, а при ній комода з поломаними ногами тай пообриваними форнірами. Місто канапи стояв довгий цера-товий лежак, перед ним величав ся на одній ніжці полі-терований стіл і кілька крісел, кожде иньшої породи. На одній стіні висіло невеличке в золотих рамах зеркало, до другої був пригвожджений паперовий мотиль.

Діти вели ся нівроку їм. Сина оженили в сусіднім місті, де гандлював збіжем; старша донька була вже та-кож віддана, а менші дожидали дома свого часу.

Найцікавійша з усіх була Гінда. В школі була завше першою, а в скупости переходила матір. Часом, як отець приїхав з дороги, а гандель йому вдав ся, то давав дітям по крейцару; дві молодші зараз пішли і купили якусь лакітку, яблук або горіхів; Гінда споглядала жадним оком на них, бо сама була не від того, щоби смачного яблука не з'їсти, та все таки свого крейцаря не віддала-б за ніщо в сьвіті. Нераз обходила перекупок, що сидять з садовиною, тай втягала в ніс приємний запах доспілих яблук, а крейцар так тиснула, що аж прилипав до руки.

Та все таки подибала і її покуса. Перед гаманом поспроважували до склепів різні річи, гарні і страшні маски, прибори до печива гаманів, тай дещо на дрібні дарунки, які звичайно роблять собі тоді кривні і знайомі.

Гінді аж очи сьвітили ся, коли дивилась на ті при-бори в склепику приятельки своєї мами. З малих і вели-ких пачок випаковувала вона цукрові фігурки: дами в ко-ротких сукнях, паничі в циліндрах і високих ковнірах, джокеї на конях і без коней, пташки, зьвірята, цьвіти, і все те складала в невеличку шафу з шибамі. Гінді по-над усе подобав ся кошечок з трьома червоними ягідками. Прикриті зеленим листком виглядали так принадно, що

здавалось, немов справді були зірвані десь просто з якогось корча. Одна лиш біда, що кошечок з ягідками коштував аж цілих десять крейцарів, що чинило половину капіталу, який вона посідала. Насупротив того факту мовкли всі уподобаня і жадоби посідання. Та коли прийшла знов до склепику і побачила кошечок, з котрого ягідки до неї всміхалися, то сей вид томив її, виривав душу.

Одної днини багато із тих цукорків продано. Гінду огорнув великий неспокій. Могла колись прийти і не застати чудового кошечка; раз чула навіть, як якась Жидівка питала ся за него. Від того часу Гінда не мала спокою і зважилась нарешті купити кошечок.

З горячковим поспіхом припала до скриньки, де держала між своїми річами в коробці від сірників, кількома шматочками завязані гроші, перерахувала цілу суму, взяла десять крейцарів тай побігла до склепику.

Тут чекала її ще немила несподіванка, бо хоч знала, що кошечок коштує десять крейцарів, то купчиха зацінила п'ятнадцять, і доперва по великій торгівці зійшло знов на десять.

Як уже посідала предмет своїх горячих бажань, утіха її потухла. Червоні ягідки не мали вже такої живої краси, зелений листок не так уже манив, якийсь несмак огорнув Гінду; болючо відчувала страту виданих грошей.

Але чим більше давалась їй чути страта грошей, тим ціннішою ставала для неї набута річ. Вона довго ходила з кошиком по хаті і не знала, де би його відповідно розмістити. Врешті видав ся їй ріг шафи найвідповіднішим місцем для поміщення свого скарбу.

До мішаного почуття несмаку та втіхи прилучило ся ще третє — неспокій. Раз завважала, що ягідки почорніли і той страшний симптом з кожним днем острійше виступав. Коли одного дня пішла здоямати кошик із шафи, він в її руках розкришив ся і розсипав ся по купі старих, заболочених черевиків, що валялись за шафою.

З невимовним жалем позбирала розбиті кусники, поваляні в поросі, обчистила і почала по дрібочці класти до уст. Смак був неособливий, а що найгірше, що пісок і порох так їй скрипіли по зубах, що воліла би була

зовсім виплювати, як би то не було надто великою стра-
тою виданого гроша. Як уже не стало кошика, то жаль
за змарнованими грішми взяв зовсім в її думці перевагу.

Се прикре чутє мучило її так довго, аж доки не-
передвиджений випадок не обернув її думок в иньший бік.

До місточка приїхала якась пані, що давнїйше в нїм
жила, але потім була на кілька лїт виїхала. Коли ще жила
в місточку мати Гінди, відкуповувала в неї нерас стару
одежу, тож тепер пані казала її прикликати до себе, бо
мала дещо на збуток. Були то якісь старомодні шпиль-
ки та гребені, переношені рукавички, брудні коронки,
помняті штучні цвїти і т. и. Хоч мама вже тепер тим
не гандлювала, то не могла відмовити пані і взяла те все
з вимовою, що як не продасть, то назад принесе.

— Мамо, я се попродам між своїми товаришками, —
казала Гінда, оглядаючи кумедні гребені, криві шпильки
та иньші тоалетові прибори.

— Стрібуй! — відповіла стара. — Але з сего не
буде ніякого гешефту, такі річи мало спродають ся.

Гінда забрала принесені мамою річи в фартушок
і пішла до міста між знайомих. Дещо зараз продала, а за
деякими річами поприходили до неї аж до дому. Мама аж
здивувала ся, що вона те все так добре попродала, а серце
її аж тремтіло з радості, коли чула, як Гінда розумно
приговорює та торгує ся.

Коли-ж хотїла взяти від неї гроші і йти до пані
обрахуватись, Гінда сказала, що вона сама піде до пані
і з нею обрахує ся, та що заробок належить ся їй самій,
а мамі припадає хіба факторне.

З панею пішов рахунок добре; вона була рада, що
позбула ся непотрібних уже тепер прикрас, і дала Гінді
тільки заробити, що той заробок зовсім покрити страту на
ягодах. Се її так заохотило, що вона раз-по-раз бігала
до пані, чи не має ще що продати.

— Може се, а може те? — питала заєдно, уздрівши
щобудь з паниної тоалети.

— Та ти попродала би все, так що й мені ніщо
не лишилось би, — сьміяла ся нерас пані.

Гандель ішов добре; Гінда виросла в очах не лиш тата та мами, але цілого окруження. Всі дивились на неї, як на особу великої вартости, що вже мала свій власний гешефт.

Сусідки лиш губами поцмокували, а одна не могла віджалувати, що не має сина, котрого могла би з Гіндою заручити, бо з такою розумною жінкою певне доробив би ся маєтку.

Але на сьвітї нема нічого без клопотів.

На дворі тепліло. Грубий шаль, що служив до виходу на вулицю мамі і донькам, був уже надто старий, і треба було на літо якось перебрати ся. Мати виймила зо скрині стареньку літню парасольку, хустка з Гінди пішла на молодшу сестру, а Гінді припала невеличка синя хустина, що була їй дуже до лиця.

Хоч Гінда рада була своїй хустині, то все таки могла в ній лиш у буддень виходити на місто, бо в шабас усі її товаришки прибирали ся в капелюхи і насміхали ся з Гінди, що вона у хустку завита.

Гінда пішла до пані і питала, чи не має якого не потрібного капелюха. Капелюх не лиш найшов ся, але прийшов їй майже за дурно, як заробок за продані нею иньші річи. Він був трохи дивоглядний, з надто високим пером тай дуже великими крисами.

В суботу вбралась Гінда в свій капелюх, а навикши останніми часами до похвал, ступала поволи відшукуючи приятельок, щоби з ними піти на прохід і понарадувати містом.

Але прохід, що мав бути тріумфом Гінди, випав зовсім инакше. Капелюх з великими крисами і високим пером, як не гармонював з дрібною постатю Гінди, так не надавав ся до її лиця, і місто похвал подибували її лиш насмішки та косі погляди прохожих.

— А ти що за шатро взяла на голову? — питали приятельки, а одна своячка хотіла таки зараз те чудовище здерти їй з голови.

— Іди та проси маму, най тобі купить такий капелюх, як у иньших дівчат, а се кинь де до лиха.

Гінда збентежена і зла вернула до дому, кинула капелюх у кут та причепила ся до мами, щоби їй купила новий капелюх.

Мати не хотіла й чути про се.

— Купи собі сама, коли хочеш, маєш свої гроші.

— Коли я не маю за свої гроші купувати; ти маєш мені купувати! — говорила Гінда плачучи.

— Як жалусеш грошей, то не купуй.

— Коли ти мені мусиш купити.

— Надій ся, аж я тобі куплю, — засьміяла ся мати байдуже. — А врешті твої гроші так як би мої, бо я тобі відступила мій їшенфт і ще подарувала факторне.

Сей аргумент замкнув Гінді уста; вона нагадала, що сама казала, що мамі належить ся факторне, і побоювала ся, що як би мама того зажадала, то вона гірше вийшла би, як на тім, що собі сама купить капелюх. Зачала про те нові пляни в своїй голові розбирати. Вона знала добре, кільки кожний капелюх її приятельок коштує, могла отже докладно з своїми грішми обчислити ся. Могла дешевше купити, як иньші, могла ще пару крейцарів у пані заробити, могла врешті і за кинений у кут капелюх кільки крейцарів дістати.

Найгірше було, що місточко, в котрім вона жила, було таке маленьке, що ніяких капелюхів не можна було в нїм дістати, і треба було їхати по них аж до більшого сусідного міста. Се, хоч робило Гінді трудности, не було чимсь неосягненим, бо як раз в тім місті жив її брат, могла отже поїхати до него і купити капелюх. Зачала про те шукати відповідної нагоди, бо їзда залізницею була для неї за дорога. Припадково надалась навіть дуже добра нагода. Далекий кривняк її матери, сільський посесор, приїхав до них з якимсь інтересом, тай таки тої днини їхав до сусідного міста. Гінда не тямилася себе з радости, коли кривняк радо на те згодив ся, щоби вона поїхала з ним. Він мав порядний візок і не злі коні, і се був для неї правдивий гонор їхати з ним через місточко. Кривняк спішив ся, тож Гінда скоренько перебрала ся в літню одешину, накинула синю хустку, взяла мамину парасольку, завязала в вузлик свої гроші і сховала за станик.

Се був теплий літній ранок. Широкий, битий гостинець тягнув ся, як розвятий звій полотна, серед зеленого ліса. В глибоких ярах по обох боках дороги гейби засіяв ріжними лісними і полевими цв'їтами. Червоні гвоздики, сині незабудьки та жовтий яскір хапали за очи своєю свіжістю і красою. Гінда, що майже ніколи не виглядала поза брудні хати місточка, не могла налюбувати ся красою цв'їтів, тихим шумом ліса таї сьпівом лісових птахів. Над усі цв'їти манив її жовтий яскір і китиця таких жовтих цв'їтів прикрашала в її уяві ще не куплений капелюх, задля котрого вона відбувала сю дорогу. Вона твердо постановила собі лиш таким цв'їтом украшений капелюх купити.

В брата ледви могла дочекати ся того часу, коли невістка могла з нею піти до міста. В великих вікнах на виставах виділа Гінда багато красних капелюхів, але невістка казала, що там дуже дорого і водила по якихсь иньших склепах. Гінда не знала що робити, коли увійшла до одного склепу, де було незвичайно багато капелюхів, і зовсім забула про свою постанову — купити капелюх лиш з жовтим цв'їтом. Усі капелюхи дуже їй подобались, але всі видавались за дорогі, хоч мали бути дешевші, як ті, які вона бачила за вікнами. По довгих нарадах з невісткою рішилась врешті на білий з червоним маком, бо і гарно виглядав, і був дешевший від иньших.

Урадувана, з великим пудлом у руках, вертала Гінда на передмістє. Брат не хотів її зараз пустити до дому, але Гінді спішно було, щоби як найскорше показати ся в новім капелюсі і затерти те немиле вражінє, яке зробив її виступ у дивогляднім капелюсі.

Вона знала, що завше в четвер приїздили з її місточка жида на торг. Пішла проте до міста, щоби найти яку-таку фіру.

Не шукала довго. При однім возі побачила Мортка Беніша. Він займав ся фірманкою і наймав ся до перевоження всего, чого хто хотів. Тепер як раз сидів на самім вершку воза і поправляв мішки з мукою. На землі лежала довга, місцями подерта, місцями полатана буда, а причеплені до дишля коні витягали довгі, худі шиї, щоби збирати останні стебла розсипаного по землі сїна.

Дишель то підносив ся в гору понад голову коний, то спадав аж до землі, що Мортка міцно сердило. — А прокляті здохляки, шляг би вас трафив! — гудів він з воза грубим голосом.

— А ти їдеш зараз до Б.? — запитала Гінда підходячи до воза.

— Або що? — відповів неласкаво Мортко поправляючи мішки.

— Може би ти взяв мене з собою?

— Як заплатиш то возьму; я й чорта взяв би, аби лиш заплатив.

— А кілька ти хотів би?

— Дай двацять і пять крейцарів, а будеш сидіти на самій середині на мішку з мукою, бо я не лиш саму муку везу.

— Ай вай, двацять і пять крейцарів, ти щось сьогодні дуже дорогий став. До Б. можна і за пять заїхати.

— Їдь і за три, не бороню; я тебе не просив, аби ти до мене прийшла.

— А за вісім не буде? — запитала Гінда.

— Що за вісім, — засьміяв ся Мортко, — хіба ти більше не варт?

— Не питай ся, що я варт, бо я лиш за дорогу плачу.

— Ов, яка остра, — сказав Мортко злізаючи з воза на землю.

Се був великий, чорний хлопище, з широкими плечима. Його довгі незграбні руки як би відвисали від плечий, а ще більше незграбно виглядали великі, в повикривлених чоботах ноги. Старий, рудий кафтан білів ся від муки; мука обліпила также цілий бік криси заломленого капелюха, і легко обсипувала довгі пейси.

— Як би я був знав, що так будеш торгувати ся, то инакше зачинав би з тобою говорити, — сказав Мортко насьміхаючись з Гінди.

— Я більше не дам, хочеш бери, а ні, то я піду другої фіри шукати, — і щоби своїм словам більше правди надати, Гінда удавала, що ніби відходить від воза. Мортко не дуже тому вірив і не гадав її завертати.

— Хаїм, Хаїм! А злізь-но з воза та поможи мені висадити буду, — крикнув Мортко так міцно, що Гінда аж здригнула ся.

На возі почало щось рушати ся, а Гінді здавало ся, що не чоловік, але мішок муки з воза злізає. То був син Мортка, якого Гінда також добре знала. Поволи і лїниво забирав ся він до роботи. Голосно постогнуючи піднесли оба буду в гору, а коли Мортко ще щось при буді поправляв, Хаїм почав припинати коні до воза.

Гінда побачила, що її удаванє до нічого не доводить, і вони готові поїхати без неї, завернула ся і додала ще один крейцар.

Мортко мовчки витягнув руку; Гінда сягнула вже по гроші, але в тій хвили прийшла її иньша гадка до голови.

— Як мене завезеш, то мама за мене заплатить, — сказала.

— Чого ще не стало, давай гроші, або лишай ся.

— Коли бо я не маю лиш пять крейцарів.

— Давай зрештою і пять, але мама мусить ще пять додати.

Та спекуляція так утішила Гінду, що вона вже про той оден крейцар не дбала.

— Ну сїдай, — каже Мортко, — бо я зараз їду.

Гінда знала, що він мусить їхати передмістем по прихату її брата. Сїла на віз, а коли туди переїздили, попросила аби став, бо вона має ще свій біндель узяти.

— То ти хочеш, аби я тебе за десять крейцарів з біндлями возив?

— Та ти міг міркувати, що я якийсь біндель з собою мати мушу.

— Як хочеш що з собою брати, то мусиш ще два крейцарі додати.

— Не додам анї крейцаря, — сказала Гінда так твердо, що Мортко вже нічого не казав, а вона з біндлем посадила ся на перше місце.

По дорозі Мортко взяв ще двох жидів і одну жидівку, що сїла побіч Гінди, на мішках муки під будою.

Хаїм сїв з одним жидом на заді, а Мортко з другим на переді фіри.

Шість осіб і тяжко напакований віз був аж надто тяжкий на забідовані коні Мортка.

— Відай не борзо будемо в Б.? — зауважав оден жид.

— Се лиш так з початку, але як вже в'їдуть ся, то будуть борше йти, — відповів Мортко, затаїв батогом, і крикнув голосно: вйо!

То була може осьма година вечером. В днину було тепло, навіть горячо, але вечером добре потягало холодом. Гінда мала на собі лиш легку блюзку і рідку гарасову хустину, що давала їй не багато тепла.

Віз котив ся поводи, коні ледви лїзли, хоч Мортко що хвиля шарпав важками, кричав вйо і потягав при тім то одного, то другого коня батогом.

Гінді, що рада була би злетіти, аби борше дома своїм купном похвалити ся, було скучно, а гарасова хустина тай легка блюза здавались їй чим раз більше вітром підшиті.

— Ще далеко? — запитала витягаючи голову з буди.

— Ой, ще натягнуть ся вуха, — засьміяв ся Мортко, тай шарпнув важками.

— Се справді можуть вуха спухнути від твого крику, — погадала Гінда і сіла понизше мішків з мукою, де було трохи сїна, і їй видїлось, що там тепліїше.

— Та ти справді міг би трохи борше їхати, — зачав по часї оден з жидків договорювати ся.

— То скажи їм, най борше їдуть, — відповів Мортко показуючи спокійнісінько батогом на коней.

— Коли ти їм їсти не даєш, диви які худі.

— Я й сам лиш тільки їм, щоби́м жив, звідки кінь має бути ліпшим від мене?

Другий жид розповідав Хаїмови про свої гешефти. Чим він не гандлював! І телятами гандлював, і яйця посилав до Відня, і кору до гарбарень приставляв, а тепер гадає отворити шинк.

Хаїм слухав тупо, часом усьміхнув ся, хоть в оповіданю жида не було нічого забавного, а врешті затагнув міцним, відай від батька унаслідженим, голосом:

Es kint ein Bauer in's Wirtshaus aran,
In's Wirtshaus aran,

Schafft sich dort a Glesele Wein
 A Glesele Wein.
 Oj, oj, oj! Schiker ist a Goj.
 Schiker is er, trinken mis er
 Wajl er is a Goj,
 Wajl er is a Goj.*)

— Schiker is a Goj, — підтягав за ним його товариш, підхопив і другий жид, а навіть Мортко щось муркотів, вибиваючи такт батогом.

Гінда знала ту пісню, а однак ніколи не видавалась вона їй такою складною, як тепер. „Schiker is a Goj“, лунало широко, повторяв цілий ліс і розносив сьвітами.

Лиш стара жидівка гейби нічого не чула, дивилась перед себе вибалушеними очима і махала ротом, як би щось пережувала. Товариш Хаїма глипав на неї зпід ока, а коли лунали ще в повітря останні звуки про їю, він засьпівав про шлямазальницю:

Die Alyf macht Estertanys, is a groiser Tunys,
 Pirim schickt sich einer dem anderen Schalachmunys.
 As die Schlimazalnize kehrt sich über inmitten Stut,
 Hot auf ihr keiner nit kein Rachmunys.
 Die Beis macht a Balagule a Klesme,
 A Schlimezalneze derbei,
 A Balagule hot san eigene Fir
 A Klesmer san eigen Klesmir.
 Als die Schlimezalneze hehrt aus die Stib,
 Hot auf ihr keiner nit kein Rachmunys
 Lost sie über dus Mist bei der Thür.**)

Так переходили цілий альфавет, але та пісня, не йшла вже так добре, хоч як весело зачала ся, та хоч всі знали, кого вона дотикала.

*) Прийшов мужик до корчми,
 Казав собі дати склянку вина.
 Ой, ой, ой! який п'яний мужик.
 П'яний він є, пити мусить,
 Бо він мужик, бо він мужик.

**) „А“. Піст Естери, то великий піст, тоді один одному шле подарунки, лиш шлямазарниця дурно крутить ся по місті, ніхто на неї не зважає і подарунків не шле. Їде фірман із сьпіваком-музикою, шлямазарниця з ними, фірман має свою фіру, музика свою музику, а шлямазарниця сьміє, що лишає під порогом як хату вимітає.

Стара жидівка і тепер, здавалося, нічого не чула, а що прийшлося їхати під гору, то Мортко всіх закричав ненастанним „вйо!“

Холод зачав добре заглядати до буди. Доскулював він і жидови, що сидів на переді, й той почав на повільну їзду сердити ся. Аж врешті коні стали і довго в місця не могли рушити ся.

Розсерджений жид зліз з воза і пішов пішки, а будучий шинкар і Хаїм вели далі пісню про шлямазальницю.

— Ти справді лізеш як рак, — сказала Гінда обтуплюючись своєю тоненькою хустиною.

— От сиділа би ти тихо, коли тобі добре, — відворкнув Мортко сердито.

— Ото мені добре, вже на третім місці сиджу, мішки з мукою порозсували ся, а тут щось таке тверде, гейби залізо.

Хаїм на те голосно засьміяв ся, а се розгнівало Гінду ще дужше.

— Така їзда і два крейцарі не варт, я була би хіба дурна, щоби тобі ще п'ять крейцарів додала.

— Не даш, то злізай, — сказав Мортко, — гов! — крикнув на коні, що раді тій пригоді станули.

— Ну, злізай! — сказав обертаючи ся до Гінди.

Гінда перепудилась і замовкла, а коли Мортко знов крикнув: вйо! що їй уже так через вуха налилось, вона майже втішилась. Постановивши більше нічого не говорити, вона засунулась між мішки і здала ся на волю Бога і Мортка.

Положила ся на мішок і замкнула очі, аби хоч таким способом скоротити собі дорогу. Одностайний туркіт воза і накликуване Мордка усьпляли, як стукіт млина. Аж нараз настав великий шум, і щось як би болючим ударом вцілило її в голову. Гінда піднесла ся, а перед її очима розіллялась довга струя сьвітла.

— Що то, горить! — крикнула майже без пам'яті.

— Горить, утікай? — говорив будьто би сквапливо жид, що сидів на заді воза, а Хаїм аж перегинав ся зо сьміху.

Гінду пірвала злість, вона пізнала, що се рання зоря розлилась таким сьвітлом, а видячи, що вже в долину спускають ся, догадала ся, що то гуркіт воза був причиною її переполоху.

— Пропав би ти з такою їздою, — кричала гнівно і почала обмацувати голову. З одного боку намацала туз завбільшки як горіх, що дістала вдарившись до полудрабка.

Врешті доїхали.

Мортко став коло коршми, де завше стояв; Гінда взяла свій вузлик і пішла до дому.

— Прийдеш завтра, то мама тобі заплатить, — сказала на відході до Мортка.

— Ну, ну, — муркнув Мортко; він і без того мусів що дня переходити коло їх хати.

Дома ще всі спали і Гінда мусіла довго стукати, доки молодша сестра збудилась і пустила її в хату.

Гінда взяла подушку, кинула на банкбетель, сховала полишені крейцарі під голову і міцно заснула.

Вже сонце підійшло високо, коли збудив її голос Мортка; він упоминав ся у мамі доплати за їзду Гінди.

Гінда зарила голову в подушку і вдавала, що нічого не чує, рада, що без неї обійде ся.

Але мама шарпнула її за плече.

— Гінда, вставай, Мортко впоминає ся в тебе пять крейцарів.

— Я не маю, заплати ти, — мрукнула Гінда і знов на силу замкнула очі.

Коли Мортко вже пішов, не було потреби вдавати сонної, тож Гінда як стій убралась і скоренько витягнула з під банкбетля пудло з капелюхом. Вона його там переховала, аби ніхто без неї не заглядав до него.

Мама хоч на те не була дуже цікава, бо воліла, щоби Гінда до якогось часу обходилась без капелюхів, не могла однак не признати, що капелюх був дуже гарний. Менше вже їй подобав ся, коли дізнала ся, що він коштує, бо її завше все було за дороге.

За те був повний тріумф Гінди, коли в шабас убралась і вийшла на місто.

Одні товаришки не могли нахвалити ся капелюха, а другі аж зеленіли з заvidia.

Одна сусідка сказала, коли Гінда в новім капелюсі ішла на прохід, то вона була тоді в одної богачки. Тій богачці так подобав ся капелюх, що вона відкупила би його зараз для своєї доньки.

Гінді підхлібило се дуже, але вона не думала пристати на пропозицію богачки.

Аж раз переходячи ненадійно коло її помешканя, подумала, що відпродати капелюх не було би так дуже злим ділом, як би лиш покрила всі видатки тай дала ще що заробити.

Ся думка вчепилась її і щораз більше їй подобалась.

Вже дві суботи переходила в нїм; усі її виділи і подивляли, чи не досить їй того? Капелюх борше чи пізнійше почорніє, попсує ся, а гроші грішми. Їй так жаль було видавати гроші, та лиш тому видала їх, що хотіла конче повеличатись капелюхом. Але коли тепер хочуть їй гроші вернути, то була би дурна, аби сего не використала.

— А може то не правда, може сусідка лиш так говорила? — насувалось їй на думку. — Купить не купить, а поторгувати можна, чому не піти самій та не запитати ся? — думала резолютна Гінда.

Жидівка справді рада була купити капелюх, бо нїяк їй було їхати до більшого міста.

Гінда перерахувала всі видатки, та ще наложила двадцять крейцарів. Богачка не хотіла тільки дати, і обі зачали довго торгувати ся.

Врешті згодили ся — Гінді вернули ся всі видатки, ще й пять крейцарів лишило ся їй зарібку.

То був добрий гешефт.

